

10 Bag om OK26:
Sådan fik HKKF kravet igennem

18 Konstabel med PTSD:
Udvikler værktøj til andre

24 Handelsskole i uniform:
Forsvaret på skemaet

fagligt forsvar

OK26:

**Flere penge
i hverdagen**

6

4 Siden sidst

6 Jeg er spændt på hvordan det bliver

Allan Retoft mærker OK26 som mere ro i budgettet

8 Det gav OK26

Faglært løn, ny løntrappe og højere pension

10 Kampen for faglært løn

Forhandlingen, der flyttede soldaternes løn

16 Grej

Se soldaternes yndlingsgrej

18 Løvens Hule blev næste mission

Camilla bruger sine erfaringer med PTSD til at hjælpe andre

6

18

24 Fremtidens soldater
Elever prøver kræfter med Forsvaret på skemaet

28 Yvonne stopper
Efter mange år med HKKF's medlemmer

30 Q&A
Få styr på ferie og fri

31 Det faglige hjørne

32 Slagmarken

8

Faglært løn efter fire år
2777
KRONER PR. MÅNED

24

CS skævvrider debatten om løn

Centralforeningen for stamersonel (CS) har fyldt godt i mediebilledet på det sidste med en fortælling, jeg ikke kan ignorere, om, at HKKF's overenskomst skævvrider Forsvarets lønstruktur og svækker kampkraften, fordi man i visse tilfælde kan "tjene mindre" ved at stige i grad, og at det gør karrieren uattraktiv.

CS' fortælling er både et udtryk for en forældet tankegang, men også skabt på forkerte konklusioner. Lad mig starte med den lønanalyse, som CS også har henvist til. Den pegede på et klart problem i Forsvaret: Det kunne ikke betale sig at blive dygtigere i sin funktion, specialisere sig og uddanne sig horisontalt.

Det problem har HKKF taget et stort skridt mod at løse med vores overenskomst: Vi har sikret, at du bliver honoreret for din erfaring, uddannelse og kompetencer. Det er ikke en skævvridning i Forsvarets lønstruktur. Det er en prioritering af lønkronerne dér, hvor fastholdelsesudfordringen er størst: Blandt jer.

Når CS forarges over, at en erfaren konstabel/korporal i nogle tilfælde kan tjene mere end en nyuddannet sergent, er det et udtryk for arrogance og mangel på forståelse for, hvad jeres fag og faglighed er værd.

CS har også haft travlt med at sammenligne lønforskellen på en konstabel i Hæren og en konstabel i Søværnet og Flyvevåbnet og forarges over, at en konstabel i Hæren kan tjene op til 2.500 kroner mere. Men den sammenligning mangler kontekst.

Lønforskellene på tværs af værn er resultatet af flere års forskellige prioriteringer i overenskomsterne. HKKF har konsekvent haft fokus på at hæve grundlønnen

og sikre en mere retfærdig honorering af faglighed og erfaring, ligesom vi i denne overenskomst har valgt at prioritere lønmidlerne, så ikke alle får lige meget.

CS har valgt ikke at lave den slags prioriteringer, og derfor afspejler lønnen for en konstabel i Flyvevåbnet eller i Søværnet dette. Lønforskellen afspejler altså resultatet af årevis af overenskomster og prioriteringer – ikke en uretfærdig lønfordeling.

Så lad mig gøre en ting klart: HKKF's overenskomst er ikke en skævvridning af lønstrukturen. Det er resultatet af flere års overenskomster og et eksempel på, at Forsvaret endelig er kommet et stort skridt tættere på at anerkende, at det ikke kun er dét, du bærer på skulderen, som skal definere din løn.

Forsvaret mangler soldater. Ikke en skævvredet debat om, hvordan lønmidlerne bør fordeles. HKKF har lavet en god overenskomst, der i højere grad honorerer jer for det I kan, og for det I gør.

Det er jeg stolt af. Og jeg er stolt af, at I har taget så godt imod overenskomsterne, når jeg har været ude og møde jer på kaserne. Det er den største løn, jeg kan få for mit arbejde.

Tom Block
Forbundsformand

Foto: Sanne Vilis Axelsen

Fagligt forsvar

Udgiver: Hærens Konstabel- og Korporalforening
Forbundet: 33 93 65 22
A-kasse og bogholderi: 86 82 61 88
Ansvarshavende redaktør: Tom Block, forbundsformand
Journalistisk redaktør: Anders Stoffer
Forsidefoto: Ernst van Norde
Design og produktion: Stibo Complete

Redaktionen er afsluttet: 10. maj 2026
Næste nummer: 15. september 2026
Kontakt redaktionen: as@hkkf.dk
Meld flytning: HKKF, Borgergade 101A, 8600 Silkeborg, tlf. 86 82 61 88

Bortset fra lederen og evt. faglige sider er de enkelte artikler og kommentarer i bladet ikke nødvendigvis udtryk for HKKF's officielle holdninger.

Siden sidst

Hærvejen: civil uddannelse der passer til tjenesten i Hæren

Hvor går min karriere hen? Nu kan du få gratis telefonisk rådgivning om, hvad dine muligheder kan blive for karriere i Hæren ved at tage civil uddannelse. HKKF har indgået et samarbejde med UCL Erhvervsakademi- og Professionshøjskole.

Styrk dine muligheder med civil uddannelse

UCL sidder klar til at rådgive dig om, hvordan en civil uddannelse kan styrke dine muligheder i tjenesten. Det er helt uforpligtende, og du får konkrete råd til, hvordan du kan komme videre.

Den telefoniske samtale tager udgangspunkt i din erfaring mål og muligheder.

Hærvejen: Ekstra relevant for din karriere i Hæren

Hærvejen er en række forskellige uddannelsesspor som er sammensat i et forløb, så de er ekstra relevante for dig, der gerne vil gøre karriere i Hæren. Forløbene er sammensat af HKKF ud for konstabelgruppens kompetencer.

Foto: HKKF / Samme Vils Axelsen

Din arbejdsskadesag kan måske genoptages

Har du fået anerkendt en arbejdsskade, men tidligere fået afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, fordi dit erhvervsevnetab blev vurderet til under 15 procent? Så kan din sag måske genoptages.

Højesteret afsagde 28. april 2026 en dom om erstatning for tab af erhvervsevne efter arbejdsskadesikringsloven. Dommen betyder, at et erhvervsevnetab under 15 procent i visse tilfælde også kan give ret til erstatning.

Det kræver, at du har fået anerkendt en arbejdsskade, tidligere har fået afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, og at du havde et klart og varigt indtægtstab på mindst fem procent som følge af arbejdsskaden.

Du kan se din tidligere afgørelse på AES' hjemmeside under "Se sag".

Vær opmærksom på, at forældelse kan have betydning. Hvis der er tale om en arbejdsulykke, kan sagen ikke genoptages, hvis ulykken skete for 30 år siden eller mere. Ved erhvervs sygdomme kan der i nogle tilfælde stadig søges om genoptagelse.

Er du i tvivl, kan HKKF's arbejdsskadeteam hjælpe. Ring på 33 43 21 60 eller skriv til arbejdsskade@hkkf.dk.

Foto: Henrik Kastenskov/Forsvaretsmediearkiv

Foto: HKKF

Danmarks første veteran-koordinator stopper i HKKF

Ved udgangen af september stopper Heidi Anita Stentoft som konsulent i HKKF-Livlinen.

Hun går på pension efter næsten fire år i HKKF - og efter mange år i veteranområdet. 1. maj 2011 begyndte hun som Danmarks første veterankoordinator i Slagelse Kommune, og siden har hun arbejdet tæt med veteraner og pårørende i nogle af de sager, hvor problemerne ofte er komplekse.

For Heidi Anita har arbejdet først og fremmest handlet om at være til rådighed, lytte og hjælpe videre, når veteraner eller familier har haft brug for støtte.

"Vi er jo ikke behandlere. Vi er bare medmennesker. Vi kan lytte, tænke højt og finde nogle muligheder for hjælp, enten fra HKKF-livlinen eller fra samarbejdspartnere," siger hun.

Hun peger på, at veteranområdet har ændret sig markant, siden hun begyndte. Dengang var tilbudene få. I dag er der flere instanser, stærkere foreninger og et større netværk at trække på.

Men grundtanken er den samme: "Jeg synes, det vigtigste er hjælp til selvhjælp. Man kan gå med dem, men man kan ikke gå skridtene for dem," siger Heidi Anita.

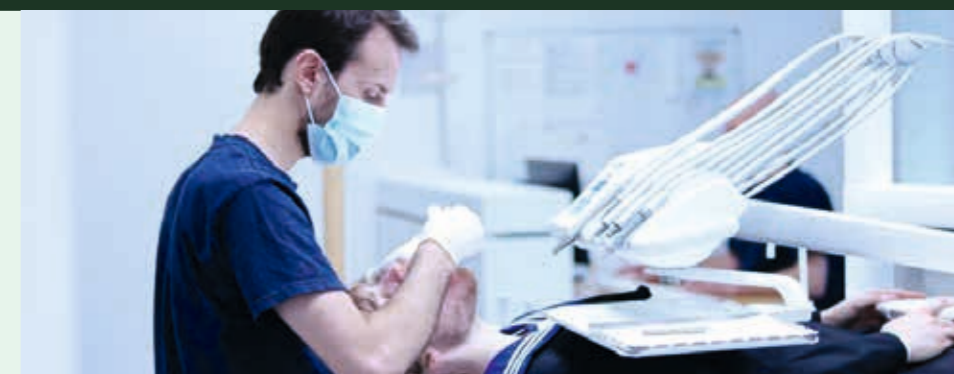

Foto: Forsvarsgalleriet

PTSD-medicin gav tandskader: Veteran får nu medhold

Efter flere års tovtrækkeri har en HKKF-veteran fået anerkendt tandskader som følge af mundtørhed fra sin PTSD-medicin - og får behandling for næsten 150.000 kroner.

Efter en lang og sej sagskamp er en HKKF-veteran med PTSD nu nået i mål: Han har fået anerkendt sine tandskader som en følge af bivirkninger fra sin PTSD-medicin og får adgang til behandlinger til en værdi af tæt på 150.000 kroner.

HKKF har været med hele vejen i forløbet og har lagt pres på for at få sagen afgjort. Det er nu endt med, at afgørelsen står ved magt - og at medlemmet kan gå i gang med at få udbedret skaderne.

Kendt bivirkning blev en dyr regning

Veteranen har over en længere periode oplevet alvorlige tandproblemer. I sagen er det fremhævet, at hans PTSD-medicin har givet mundtørhed - en kendt bivirkning - og at mundtørheden har bidraget til skader, der har kostet ham flere tænder.

Undervejs har veteranen søgt hjælp flere steder. Til sidst - for op mod seks år siden - søgte han med HKKF's hjælp om erstatning via Forsvarsministeriets Arbejdsskade- og Erstatningskontor (FAEK).

Årelang proces og flere revurderinger

Sagsforløbet blev langstrakt. I første omgang ville FAEK ikke tage stilling til spørgsmålet og sendte sagen videre til Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring (AES).

Samtidig blev forløbet trukket ud af flere revurderinger af veteranens PTSD-diagnose, hvilket forsinkede en endelig afgørelse.

HKKF pressede på for at få sagen afgjort, og midt i 2024 kom der en afgørelse, hvor veteranen fik medhold: Tandskaderne skulle udbedres,

og der blev åbnet for behandlinger til en samlet værdi af tæt på 150.000 kroner.

FAEK ankede - men har nu trukket klagen

Selv om afgørelsen gav veteranen medhold, blev sagen ikke afsluttet der. FAEK ønskede ikke at acceptere afgørelsen og har flere gange anket den.

HKKF har fortsat lagt pres på for at få sagen endeligt afgjort, og det er nu endt med, at FAEK har trukket klagen. Dermed står afgørelsen ved magt, og HKKF's medlem har nu adgang til at få tandskaderne udbedret.

HKKF: Koblingen er vigtig

Arbejdsskadekonsulent Kim Pagels i HKKF peger på, at afgørelsen har betydning ud over den konkrete sag.

"Det er vigtigt for HKKF og PTSD-ramte veteraner, at der med denne afgørelse er kommet en kobling mellem PTSD og tandskaderne," siger han.

Kim Pagels forventer samtidig, at flere veteraner kan få lignende tandproblemer fremover, og understreger, at HKKF's medlemmer kan få hjælp og rådgivning hos HKKF's arbejdsskadeteam.

Få hjælp som medlem af HKKF

Er du i tvivl om, hvorvidt en skade eller senfølge kan være en arbejdsskade - eller har du brug for hjælp i en igangværende sag?

HKKF's arbejdsskadeteam kan rådgive dig om mulighederne og hjælpe med at få sagen belyst og sendt de rigtige steder hen.

Skriv til: arbejdsskade@hkkf.dk

Der er blevet sjovere at være hjemme hos Allan Retoft.

Foto: Ernst van Norde

Nu tager vi den ekstra tur i Legoland

Allan Retoft blev et af HKKF's ansigter i OK26, da han i DR Nyheder fortalte åbent om, hvor stram økonomien kunne være som soldat. Nu ser han resultatet som både et mærkbart løft i hverdagen og en anerkendelse af mange år i Forsvaret

Af Anders Stoffer

Da Allan Retoft i december sidste år stillede sig frem i DR Nyhederne under OK26 og fortalte om sin løn, sagde han noget, som mange konstabler og korporaler kunne spejle sig i.

Konstablen satte ord på en virkelighed, som mange kender: Økonomien kan være så stram, at selv en tur i Legoland med datteren føles som noget, der skal regnes grundigt igennem. I DR og også på HKKF's facebook kom han med den kontante besked om, at han efter 18 år i Forsvaret ikke kunne få lov til at købe et hus.

Det var ikke uden nervøsitet at stå frem. "Man føler jo, at man udstiller både et erhverv og lidt sig selv, når man siger: 'Prøv at se, her er vores økonomi, og det kan være svært at få til at hænge sammen,'" siger den 36-årige soldat.

Men reaktionen fra kollegerne har gjort indtryk. "Mange er kommet hen og har givet et klap på skulderen og sagt, at de havde set mig, og at det var fint formuleret. Det har betydet rigtig meget," siger han.

For Allan har det været et tegn på, at dét, han sagde højt på vegne af sig selv, også ramte noget, mange andre kunne genkende.

Mere end han havde regnet med

Da OK26-resultatet kom i april, lagde Allan ikke skjul på, at han var positivt overrasket.

OK26 gav faglært løn efter fire år, anciennitetstillæg efter seks og otte år og en højere pensionsprocent. For Allan Retoft betyder det ikke kun flere penge. Det betyder også, at mange års erfaring i Forsvaret bliver anerkendt.

"Jeg havde ikke store forventninger, men jeg er faktisk blevet rigtig positiv," siger han.

For konstablen er det ikke bare et spørgsmål om tal på et papir. Det er et løft, der vil kunne mærkes i en hverdag, hvor økonomien ellers hurtigt kan komme til at fylde for meget.

Som tjenestemand med mange år i Forsvaret har Allan fået et mærkbart løft. Det giver ham mere end bare luft i budgettet. Det giver også en oplevelse af, at de mange år i uniform faktisk bliver værdsat.

"Efter snart 20 år i Forsvaret føles det rart, at der er nogen, der anerkender den tid, man har lagt i sit erhverv," siger han.

Det er netop den følelse, der går igen i hans reaktion: OK26-resultatet handler ikke kun om kroner og øre, men også om respekt for erfaring og loyalitet over for tjenesten.

Mere ro derhjemme

Da Allan stod frem i en video på HKKF's Facebook, brugte han et eksempel, som mange kunne forstå: En tur i Legoland med datteren ville koste en tredjedel af hans rådighedsbeløb. Derfor er det heller ikke tilfældigt, at netop det står tilbage som et symbol på, hvad aftalen kan komme til at betyde.

"Jeg kan mærke, at jeg vil føle mere ro ved at kunne sige: 'Nu køber vi det her. Nu tager vi den ekstra tur i biografen. Nu tager vi den ekstra tur i Legoland,'" siger han.

For den 36-årige handler det om at slippe lidt af den uro, der følger med hele tiden at skulle holde øje med, om der nu også er råd til det næste.

Konstablen beskriver det som en følelse af mere ro og et håb om, at privatøkonomien bliver lidt mere smidig. Ikke fordi alt har været kaotisk, men fordi der nu bliver lidt længere mellem de svære overvejelser.

Ikke alle ser det ens

Allan ved godt, at nogle kolleger og andre grupper i Forsvaret kan sidde med en anden fornemmelse ovenpå OK26-resultatet. Den nuance er vigtig for ham selv at have med.

"Jeg føler ikke, at folk bliver snydt. Jeg er bare glad for, at jeg oplever en lønmæssig anerkendelse nu," siger han.

Han glæder sig over løftet, men lægger samtidig ikke skjul på, at andre kan se anderledes på resultatet. Han jubler ikke blindt, men glæder sig over, at der endelig er kommet noget, som kan mærkes for erfarne konstabler og korporaler, der har lagt mange år i systemet.

Kan få flere til at blive

For Allan stopper perspektivet ikke ved hans egen privatøkonomi. Han håber også, at resultatet kan få betydning ude på kasernerne.

I dag bruger Forsvaret tid og kræfter på at lære nye soldater op, og alt for ofte forsvinder de igen, lige når de for alvor er blevet erfarne og kan stå på egne ben. Derfor håber Allan, at et lønløft som det her kan få flere til at tænke sig om en ekstra gang, før de søger væk.

"Jeg håber, vi kommer til at se, at folk sætter beslutningen om at sige 'nu slutter jeg' lidt i bero, fordi man får det løft," siger han.

For Allan handler resultatet derfor både om anerkendelse på kasernen og om mere ro derhjemme. Ikke om luksus, men om at kunne sige ja lidt oftere.

"At jeg ikke konstant skal ind og kigge på netbank og tænke: Uha, hvordan ser det ud? Jeg er spændt på, hvordan det bliver at opleve," siger han.

For Allan Retoft bliver der luft i økonomien efter OK26.

Foto: Ernst van Norde

En nat som HKKF aldrig glemmer

Hærens konstabler og korporaler gik i seng tirsdag 31. marts uden at kende resultatet af overenskomstforhandlingerne og vågnede dagen efter intetanende op til en ny virkelighed. Med tilbagevirkende kraft blev 1. april dagen, hvor deres fag fik en ny anerkendelse, og hvor markante lønstigninger begyndte at slå igennem.

Af Anders Stoffer

Med OK26 har HKKF landet et historisk godt resultat.

For medlemmerne betyder aftalen markante lønstigninger her og nu. Den betyder også, at soldatens fag bliver anerkendt på en måde, der kan mærkes på lønsedlen, i pensionen og i udsigten til at blive i jobbet.

Det er det, der gør natten mellem 31. marts og 1. april særlig. Mange konstabler og korporaler gik i seng på ufaglært løn og vågnede intetanende op til en virkelighed, hvor deres fag med tilbagevirkende kraft blev anerkendt på en ny måde – og hvor langt bedre løn var på vej ind.

Her er de tre resultater, der gør aftalen så stærk.

1. Faglært løn

Det største skifte ligger her. For omkring 80 procent af HKKF's konstabler og korporaler betyder aftalen, at de bliver løftet til faglært løn. Det er selve kernen i resultatet: At konstabler og korporaler ikke længere alene bliver aflønnet som ufaglært, men får en tydelig kobling til uddannelse og faglighed.

2. Lønudvikling undervejs

Resultatet handler ikke kun om ét løft. Der er bygget en tydelig løntrappe ind i aftalen. Den største stigning

kommer efter fire år, når konstabler og korporaler løftes til faglært løn. Derefter følger nye lønstigninger i form af anciennitetstillæg efter seks og otte år. Det giver en langt klarere lønudvikling gennem arbejdslivet og en bedre honorering af både erfaring og det at blive i tjenesten.

3. Pension

Pensionen bliver også løftet. Den stiger fra 15 til 16 procent, og det er med til at gøre aftalen stærkere, end den måske ser ud ved første blik.

Det ene ekstra procentpoint kan måske lyde beskedent, men over tid bliver det til mange penge. Det betyder, at medlemmerne ikke kun får mere ud af overenskomsten her og nu, men også får styrket deres pension på længere sigt.

Løn, der følger livet

For medlemmerne er pointen enkel: Lønnen følger nu bedre det arbejdsliv, man faktisk har som konstabel eller korporal. Først kommer uddannelsen. Så kommer erfaringen, rutinen, ansvaret og årene i tjenesten. Det er den udvikling, OK26 i langt højere grad begynder at honorere.

Det betyder også noget for hverdagen i Forsvaret. Hvis erfarne soldater skal blive, kræver det bedre

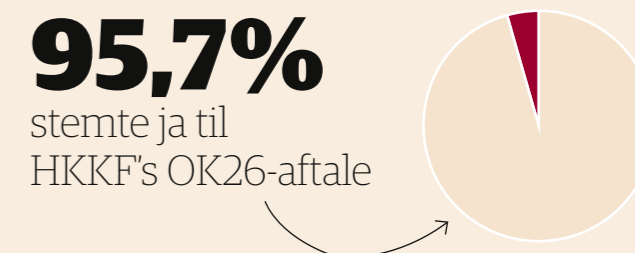
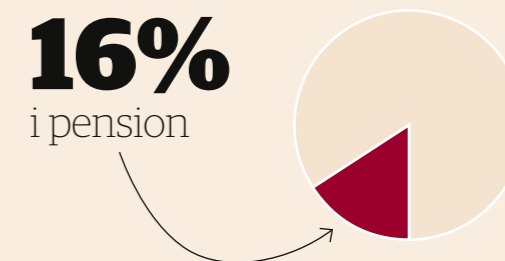
vilkår, der kan mærkes. Med den nye aftale bliver det mere synligt, at det kan betale sig at blive: Først med faglært løn, siden med anciennitetstillæg og også med en stærkere pension.

Det er samtidig en mere retfærdig måde at værdsætte medlemmernes arbejde på. Konstabler og korporaler løser hver dag opgaver, som kræver uddannelse, erfaring og faglighed. Det skal kunne ses i lønnen.

For HKKF er det derfor mere end en aftale om kroner og procent. Det er et resultat, der flytter medlemmerne længere væk fra en gammel lønstruktur, hvor for mange stod for længe på samme niveau.

Da konstablerne og korporalerne vågnede onsdag 1. april, havde mange fået det, som HKKF har kæmpet for længe: En tydeligere anerkendelse af deres fag, deres erfaring og deres værdi.

Det er den slags nætter, HKKF aldrig glemmer.

Sådan udvikler lønnen sig

- På EKU: Løn under uddannelse
- Efter 4 år: Faglært løn
- Efter 6 år: Anciennitetstillæg
- Efter 8 år: Anciennitetstillæg

Den nye lønstruktur er bygget til konstabler og korporaler. Lønnen udvikler sig i takt med uddannelse, erfaring og år i tjenesten. Det gør det lettere at se en vej gennem arbejdslivet i Forsvaret – og lettere at se, at det kan betale sig at blive.

Sådan kæmpede HKKF faglært løn hjem

I en tæt pakket konstabelmesse på Ryes Kaserne forklarer forbundsformand, Tom Block, resultatet af OK26. Klapsalverne bagefter bliver punktum for en af de største og længste faglige kampe i HKKF's historie

Af Anders Stoffer

Der er tæt pakket i konstabelmessen på Ryes Kaserne i Fredericia. Medlemmerne er mødt frem for at høre HKKF's forbundsformand, Tom Block, fortælle om resultatet af OK26 og høre ham svare på spørgsmål om det, der for mange er blevet det største lønmæssige gennembrud, de har oplevet i deres tid i Forsvaret: Faglært løn til alle konstabler og korporaler.

Det er ikke bare endnu et klubmøde på kaserne. I rummet sidder medlemmer, som har fulgt forhandlingerne tæt, diskuteret dem og stillet hårde spørgsmål til dem. Stemningen er koncentreret og afventende. Folk vil høre, hvad resultatet faktisk er værd, og om det holder, når man ser bag overskrifterne.

Tom Block er i april i gang med en rundtur til medlemsmøder i hele landet. Efter OK26-aftalen er faldet på plads, rejser han sammen med HKKF's fagligt team fra kaserne til kaserne for at forklare, hvad resultatet betyder i praksis. Ikke kun i de store linjer, men helt konkret: Hvem bliver løftet? Hvornår slår det igen? Hvad betyder det for lønnen, pensionen og for dem, der vælger at blive i Forsvaret?

Mødet i Fredericia er ét stop på en tur, hvor HKKF's forbundsformand står ansigt til ansigt med de medlemmer, der skal leve med resultatet. Tom Block møder ikke bare anerkendelse, men også skepsis, utålmodighed og behovet for at få dokumenteret, at et stort resultat også er stort, når man regner på det.

Derfor betyder det noget, da mødet i Fredericia slutter med klapsalver, for det har været en årelang

kamp for Tom Block og HKKF at løftet alle soldater fra ufaglært løn - en af de helt store nyheder i overskomsten.

Scenen i Fredericia står ikke alene. På rundrejsen har Tom Block mødt medlemmer, der har sagt tak, bedt om at få tallene regnet igennem én gang til for at se, hvad aftalen betyder for både løn, pension og hverdagsøkonomi.

Det er vigtigt, fordi det viser, at HKKF har landet et resultat, som mange for få år siden ville have kaldt urealistisk. Bag tallene ligger ikke bare nogle uger ved et forhandlingsbord, men en lang og sej HKKF-kamp for at få anerkendt soldatens fag.

Først skulle faget bygges

Kravet om faglært løn opstod ikke ud af det blå under OK26. HKKF har arbejdet med faglært løn siden 2016, og i årene derefter handlede det først om at få bygget det fundament, som kunne bære kravet ved forhandlingsbordet.

Det var ikke nok at sige, at konstabler og korporaler udfører vigtigt arbejde. Det skulle også kunne dokumenteres, at soldaterfaget er et fag med uddannelse, udvikling og værdi, og det var en hård kamp, for HKKF var oppe imod tankegangen, der stadig lever i bedste velgående i Forsvaret: Grad definerer din værdi. Først da det fundament var på plads, kunne kravet om faglært løn til alle for alvor rejses med tyngde.

Derfor er OK26-resultatet større end en almindelig lønforbedring. Når Tom Block står i Fredericia og

forklarer aftalen, forklarer han også afslutningen på et langt tilløb. Det giver scenen i konstabelmessen en særlig vægt. Det handler ikke kun om et godt resultat her og nu, men om en kamp, der har taget år, og som nu er endt med et gennembrud, mange medlemmer kan mærke direkte i deres eget arbejdsliv.

Tre krav, der ikke kunne slippes

Da OK26-forhandlingerne for alvor gik i gang, stod HKKF med en lang række krav. Men i takt med at forløbet spidsede til, kogte Tom Block det hele ned til dét, der efter hans vurdering ville afgøre, om medlemmerne kunne mærke resultatet eller ej.

"Vi gik ind til OK26 med tre krav, der ikke kunne slippes: Faglært løn, anciennitetstillæg og pension," siger Tom Block.

Foto: Ernst van Norde

"Efter fire år kommer faglært løn, og derefter følger anciennitetstillæg efter seks og otte år," siger Tom Block.

Foto: Ernst van Norde

“For mig betyder det enormt meget, at soldater nu bliver anerkendt som et fag med en faglighed.”

TOM BLOCK

.....

“Det handler ikke kun om løn. Det handler også om identitet som soldat,” siger Tom Block.

Foto: Ernst van Norde

Faglært løn. Anciennitetstillæg. Én procent på pensionen.

Resten kunne diskuteres. De tre ting kunne ikke slippes.

Det var også her, HKKF’s strategi blev skarp. Hvis resultatet skulle kunne forklares i konstabelmessen på Ryes Kaserne, i Holstebro og alle de andre steder, Tom Block og HKKF’s faglige team rejste rundt til i april, så skulle det være noget, medlemmerne straks kunne se på lønsedlen og i deres arbejdsliv. Ikke en lang liste af småjusteringer, men nogle få, tunge forbedringer.

Det gjorde samtidig forhandlingerne mere kontante. HKKF gik ikke ind til OK26 for at hente lidt hist og her. Forbundet gik ind for at få det store gennembrud hjem.

Da Tom gik

Det første svar på faglært løn i forhandlingsrummet var et nej.

Ved bordet fik Tom Block besked om, at faglært løn ikke kom til at ske.

For HKKF var det en besked, der skar lige ind til kernen. For hvis faglært løn faldt, faldt også den største del af den forandring, medlemmerne havde ventet på.

Tom Block reagerede kontant. Hvis faglært løn ikke kunne diskuteres, mente han ikke, der var nogen grund til at bruge mere tid i rummet.

Han rejste sig og gik.

Det øjeblik er vigtigt, fordi det viser, at faglært løn ikke gled igennem som et krav, alle kunne se logikken i. Tværtimod blev HKKF mødt af en klar afvisning. Først derefter begyndte noget at flytte sig.

Mellem møderne arbejdede HKKF videre. Ikke bare ved at vente på næste formelle runde, men ved at insistere på, at situationen var for alvorlig til et skuldertræk. Hvis der skulle skabes et resultat, der kunne vende stemningen blandt medlemmerne og samtidig styrke fastholdelsen i Forsvaret, måtte arbejdsgiversiden også forstå, at HKKF ikke kom til at slippe kravet.

Da seks år blev til fire

Da døren igen blev åbnet til faglært løn, kom det ikke på HKKF’s vilkår. Det første bud lød på faglært løn efter seks år.

Det var et skridt. Men det var ikke nok.

HKKF holdt fast. Forbundet ville ikke stå med et resultat, der på papiret så stort ud, men som i praksis lå for langt ude i fremtiden til, at det for alvor ville ændre noget for medlemmerne. Samtidig kæmpede

HKKF for at få de andre nøglekrav på plads og få støj væk fra bordet – blandt andet et forslag, der ville have gjort aftalen dyrere for HKKF’s medlemmer, uden at gevinsten blev tilsvarende stærk.

Efter nye runder kom bevægelsen. Faglært løn efter seks år blev til fire.

Det skifte siger meget om, hvor hårdt HKKF pressede på i forhandlingerne. For forskellen er ikke teknisk. Den er helt konkret. Den største lønstigning i den nye struktur kommer netop, når konstabler og korporaler efter næsten fire års uddannelse løftes til faglært løn. Derefter følger anciennitetstillæg efter seks og otte år. Derfor var det afgørende for HKKF, at faglært løn ikke blev skubbet så langt ud, at gennembruddet mistede kraft.

Til sidst lykkedes det også at få pensionen og ancienniteten med i den aftale, som Tom Block senere kunne tage med ud på kaserne. Det var ikke et resultat, der kom af sig selv. Det blev presset frem trin for trin, og det er netop derfor, det fylder så meget, når HKKF’s medlemmer i dag ser på OK26.

Da tallene blev til virkelighed

Det er også på rundrejsen i april, at OK26-resultatet for alvor får krop. Ét er at tale om faglært løn, anciennitet og pension ved et forhandlingsbord. Noget

Forbundsformand, Tom Block, bruger lønanalysen politisk i kampen for at sikre konstabler og korporaler bedre lønvilkår.

Foto: Ernst van Norde

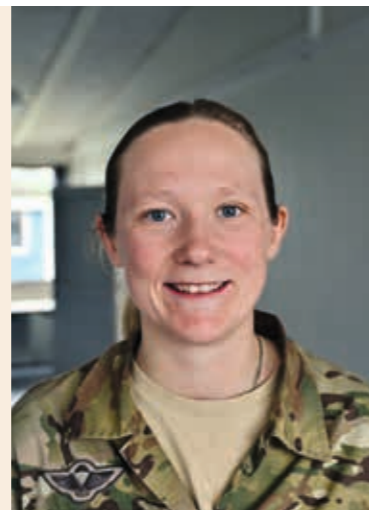
Vejen til faglært løn

- **2016:** HKKF rejser spørgsmålet om faglært løn
- **2018:** Målet om at se på en faglært uddannelse (EKU) kommer med i forsvarsforliget
- **2020:** Tom Block bliver forbundsformand, og HKKF holder fast i sporet
- **2022:** HKKF præsenterer en konkret model for EKU til forsvarsministeren
- **2022:** EKU som pilotprojektet bliver sat i gang
- **2024:** Der afsættes 500 millioner kroner til udulning af uddannelsen
- **2026:** OK26 giver faglært løn til alle konstabler og korporaler

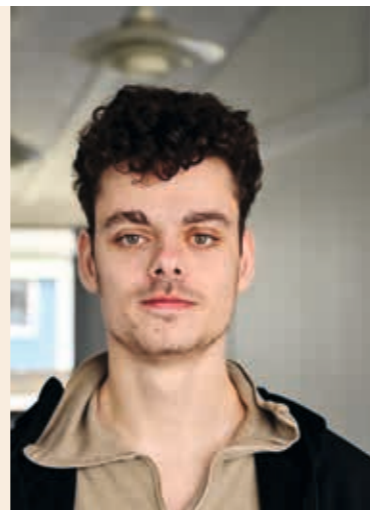
Jeg kan bedst lige barns 3. sygedag og jeg kan lide, at der er kommet en fritvalgs lønkonto.

Bøndergaard

Det er godt, at vi er begyndt at få anciennitetstillæg, der giver muligheder for fastholdelse af personel i Forsvaret.

Maria

Det lover godt i forhold til førhen.

Alexander

andet er at stå over for et medlem og regne på, hvad aftalen faktisk betyder måned for måned.

Det har Tom Block oplevet flere steder. Medlemmer er gået hen bagefter for at få tallene gennemgået en ekstra gang, fordi resultatet ganske enkelt var større, end de havde regnet med. For nogle har det handlet om at få sat præcise beløb på. For andre har det handlet om at opdage, at aftalen flytter noget helt konkret i privatøkonomien.

Det er i de møder, at forhandlingsresultatet bliver til virkelighed. Ikke som overskrifter eller procentsatser, men som flere penge i løn, højere pension og en tydeligere vej gennem arbejdslivet i Forsvaret.

Kampen stopper ikke her

Men på møderne rundt i landet peger Tom Block også fremad. For med OK26 er det store flertal løftet. Næste skridt er de grupper, som allerede havde faglært

løn eller som har yderligere specialisering og ekstra uddannelse oven på grundlaget.

Her nævner han blandt andet logistikspecialister, mekanikere, administrationsspecialister og IT-supportere – grupper, som med deres uddannelse og erfaring også er attraktive uden for Forsvaret. Hvis de skal blive, kræver det ifølge HKKF, at deres kompetencer også bliver værdsat bedre.

Det perspektiv betyder noget, ikke mindst for de medlemmer, som ikke får det samme store hop som flertallet ved OK26. HKKF's budskab er, at gennembruddet i 2026 ikke er slutningen på lønkampen, men det skridt, der gør det muligt at tage det næste.

Tilbage i konstabelmessen på Ryes Kaserne står den pointe også tilbage, da mødet er slut. OK26 er ikke bare endnu en aftale, der skal forklares. Det er resultatet af en lang kamp, som nu kan mærkes blandt medlemmerne – og begyndelsen på den næste.

"Det vigtigste i aftalen er faglært løn til alle konstabler og korporaler."

TOM BLOCK

.....

"OK26 er et gennembrud, men det næste mål er de grupper, der allerede har ekstra uddannelse og specialisering," siger Tom Block.

Foto: Ernst van Norde

Få rabat på dine sommeroplevelser med PlusKort

GOBOAT
5-10%

AALBORG ZOO
10-15%

Bakken
12-18%

TIVOLI
Særlig

VIKINGESKIBS MUSEET
10%

ZOO
KØBENHAVN
13%

BONBOY LAND
20%

RANDERS REGNSKOV
TROPICAL ZOO
20%

LEGOLAND
BILLUND RESORT
20%

Lalandia
5%

WILDT NATURLIGT
Akvarium & Dyrepark
20%

friheden
20%

universe
13-22%

GoMonkey FOREST
10-15%

JESPERHUS
FERIE FOR BØRN
Særlig

NORDSØEN OCEANARIUM
10%

CAMP ADVENTURE
10%

Hent PlusKort appen

USEEUM
10-25%

NATUR KRAFT
15%

WOW PARK
15%

FLYING SUPERKIDS
15%

hkkf
SOLDATERNES FAGFORENING

PlusKort.

Der tages forbehold for trykfejl og ændrede rabattaler. Læs vilkår og betingelser for rabattalerne på pluskort.dk

Soldaternes yndlingsgrej

Fire HKKF'ere fortæller om deres yndlingsgrej.
Hvad bruger de det til, og hvordan får man fat i det?

Samlet af Jens Peter Lyng Jensen

Ingeniøren

Navn: Olsen
Rang: OKS-1
KMP: CBRN&GEO - DECON SEK
Yndlingsgrej: Dekontamineringssystem

Mit yndlingsgrej er vores DECON-system, da det er essentielt for vores opgaveløsning som DECON-Specialist og er vores svar på et multitool. Vi ville anvende dette system, hvis et CBRN-angreb (kemisk, biologisk, radiologisk og nuklear, red.) skulle hænde og personel, materiel eller områder er blevet kontamineret. Vores opgave er overlevelse, vedligeholdelse af kampkraft og manøvreedygtighed i CBRN-miljø. Dette system er ikke noget, man lige går på depotet eller diverse grejsider og skaffer. Hvis man vil bruge det, så skal man søge i CBRN.

Artilleristen

Navn: Graver
Rang: OKS-1.
Kompagni/ tjenestested: Nybøl Batteriet / Danske Artilleri Regiment (DAR)
Funktion: Signalman for TACP (Tactical Air control Party)

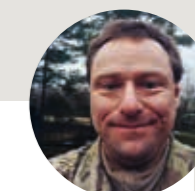
Hvad hedder dit Grej: Poncho MTS
Hvad gør det specielt: Regnfrakke/teltflage/overtræk til observationspost/improviseret bære til syge/sårede
Hvornår bruger du det?: I felten, regn, sløring, nødflytning af syge/sårede. Nærmere at bruge end regnjakken, da den hurtigere kan trækkes over TYR. Og så er den bare lidt mere praktisk og nice to have.
Hvor kan man få det?: Indkøbt fra Varusteleka

Elektronikmekanikeren

Navn: Søsted
Rang: OKS-1
KMP: FVT VO ØST LAND / Fredericia
Yndlingsgrej: Elma Lommemultimeter 25

Mit er udleveret (næsten alle MMEK har dem i skuffen), men det kan også købes på Proshop.dk for 613kr. Fylder næsten ingenting, men kan fortælle om der er strøm i ting, hvor meget eller lidt, om der er 'hul igennem' i forbindelser mm. Jeg bruger det næsten hver dag til alt fra kontrol af, at jeg ikke for stød, og installationen rent faktisk er slukket til batteri på både køretøjer og containere. Jeg bruger den også til at kontrollere, om der er en død forbindelse i antenne eller andre stik og meget mere. Det er ikke et megapræcist instrument, men fint til fundamental fejlfinding. Skal jeg gå i dybden, når udstyret står på mit bord, bruger jeg fluke 280.

Forsyningshjælperen

Navn: T. Larsen
Rang: Korporal
Enhed: Viking kompagniet / 1/II JDR
Funktion: Forsyningshjælper

Hvad hedder dit grej: Kop, folde aka Nassekoppen
Hvad gør det specielt: Den er superpraktisk, den fylder ingenting, og kan fint ligge i bukselommen eller brystlommen.
Hvornår bruger du det: Overalt, hvor der er kaffe. Ja, faktisk alle steder, hvor jeg kommer hen og kan dufte en frisk brygget kande kaffe, dukker den op ad lommen. Jeg spørger pænt, om jeg må få en kop. Den har fulgt mig i tykt og tyndt lige fra øvelser i Tyskland, Spanien, England og Norge, til missionsområder i Kosovo, Afghanistan, Irak og mange andre sjove steder.
Hvor kan man få fat i det: Spejdersport, Grejfreak, PH Outdoor, ja selv i HJV-shoppen.

Veteran manglede selv hjælpen - nu bygger hun den

Som konstabel blev Camilla sendt til Afghanistan og kom hjem med PTSD. I dag arbejder hun på et digitalt værktøj, der skal hjælpe andre, når kroppen går i alarm, og de redskaber, man har lært, ikke længere er lige ved hånden. Camilla deltog i det populære tv-program "Løvens Hule" med sin opfindelse

Af Anders Stoffer

Camilla var konstabel, da hun i 2011 blev udsendt til Afghanistan. I dag står iværksætteren frem med en idé, der blev kendt i DR-succesen "Løvens Hule". Skal historien om Camilla og hendes opfindelse fortælles rigtigt, begynder den dog ikke i et tv-studie.

Den begynder hos en konstabel, der gjorde tjeneste i et område under sin udsendelse, hvor belastningen ikke kom fra én enkelt oplevelse, men fra et helt miljø: Børn på felthospitalet. Beskydning. Morterild. Et konstant alarmberedskab. Et ansvar for hele tiden at tænke frem og forsøge at forudse, hvad der kunne gå galt.

"Jorden var bare så giftig."

Som signalmand havde hun ofte et bedre overblik end de fleste over, hvor faren lå. Det gav mulighed for at se, når en patrulje bevægede sig ind i et forkert område, eller når en helikopterlanding skete et sted, den ikke burde. Opgaven blev også at forudse det næste – og tage ansvar for, at det ikke gik galt.

Samtidig var konstablen ofte den eneste kvinde på jorden og blev brugt, når der skulle hjælpes på tværs af enheder. Det betød gentagne skift væk fra egen deling og situationer, der i dag står som eksempler på, hvor udsat rollen reelt var.

Under udsendelsen oplevede hun også, at hendes deling blev ramt af egen morterild på patrulje og at arbejde tæt på sårede – blandt andet børn, der var blevet ramt af vejsidebomber. Episoderne står ikke alene, men lægger sig oven på hinanden.

Afghanistan stoppede ikke

Efter hjemkomsten begyndte reaktionerne at sætte sig. Camilla Bøgh Erlang fik senere diagnosen PTSD. Men diagnosen blev ikke en afslutning. Den blev begyndelsen på flere år med behandling, tilbagefald og en hverdag, hvor kroppen stadig reagerede.

Den tidligere konstabel beskriver, hvordan hun følte sig i konstant livsfare – også hjemme. Ikke kun for sig selv, men også for sin familie. Træningen fra Afghanistan, hvor hun hele tiden skulle forudse og beskytte, kunne hun ikke slippe.

Den PTSD-ramte iværksætter beskriver et forløb, hvor hun flere gange knækkede. Diagnosen kom i 2013. I 2017 var hun indlagt. Imellem de nedslag ligger et langt forsøg på at få greb om et liv, hvor alarmberedskabet ikke bare slukkede.

Samtidig forsøgte Camilla at holde fast i en hverdag i Forsvaret. Efter Afghanistan kom den tidligere konstabel til Skive og fordybede sig yderligere i signaltjeneste. Vejen gik hurtigt videre til sergentskolen, men arbejdet skulle passes samtidig med behandlingen. Presset voksede. Hun blev læstet med ansvar og knækkede igen. Senere kom Camilla i rehabiliteringspuljen, og først mange år efter begyndte overgangen ud af Forsvaret for alvor at tage form.

Når man ikke kan gøre det rigtige

For Camilla voksede erkendelsen frem gennem erfaring. →

Se eller gense Camilla i Løvens Hule fra DR.

Camilla deltog i Løvens Hule med idéen om en digital servicehund til mennesker med PTSD.

Foto: DR

I Camilla i Løvens hule

Som konstabel blev Camilla udsendt til Afghanistan i 2011.

Privatfoto

“Man kan godt vide, hvad man skal gøre – og stadig ikke kunne gøre det.”

Den tidligere konstabel gik i behandling og lærte de redskaber, der skulle hjælpe hende. Men når kroppen gik i alarm, var redskaberne ikke tilgængelige.

“Jeg havde lært redskaberne – men jeg kunne ikke bruge dem, når det gjaldt.”

Det er det hul, hendes arbejde i dag udspringer af.

Idéen opstod i frustration

Efter flere år med behandling og tilbagefald begyndte iværksætteren at tænke i et værktøj, der kunne hjælpe i selve situationen.

Her opstod tanken om et digitalt hjælpemiddel, der via biomarkører og smartwatch kan registrere ændringer i kroppens alarmberedskab og omsætte det til konkrete handlinger.

Camilla beskriver det selv som en digital servicehund. Ikke som en erstatning for behandling, men som et supplement.

Derfor gik hun i Løvens Hule

Da Camilla stod i Løvens Hule, var det ikke som en færdig iværksættercase. Produktet var ikke færdigt, og hun vidste godt, at hun ikke passede ind i det, programmet normalt belønner.

“Vi regnede ikke med at få en investering. Vi ville have opmærksomhed.”

Beslutningen om at deltage var derfor ikke drevet af forventningen om penge, men af et ønske om at få projektet ud – og samtidig en reel tvivl om, hvad det ville koste at stille sig frem.

Camilla beskriver selv, hvordan hendes hjerne arbejder med worst case-scenarier og hele tiden leder efter trusler. At stille sig op på landsdækkende tv følte derfor også som at gøre sig selv til et åbent mål.

Alligevel blev oplevelsen anderledes, end hun havde frygtet. Produktionen tog hensyn til hendes PTSD: Den tidligere soldat fik lov at komme ind og se studiet på forhånd, lyde og bevægelser blev tilpasset, og der var styr på rammerne omkring hende.

Under optagelserne stod hun med en grøn stressbold i hånden. Den var ikke planlagt som en del af fortællingen, der endte på tv, men blev det. Den holdt hendes hænder i ro og hjalp hende med at mærke sig selv i en situation, hvor hun ellers beskriver, at hun bliver “disconnectet” fra sin egen krop.

Selve optagelsen trak ud og var mere overvældende, end det fremstår på tv. De mulige investorer var fulde af ros til Camilla, og da Jesper Buch tilbød 60.000 kroner for 0 procent, var hun i første omgang i tvivl om, hvad tilbuddet egentlig betød. Og fordi den del af forløbet lå tidligere i samtalen med løverne, end det ser ud i udsendelsen, var hun tæt på at glemme at takke ja, inden hun forlod studiet.

I udsendelsen lovede Jesper Buch, at hans bror, Ronnie Gram, der arbejder som veterankoordinator i Kolding Kommune, ville tage kontakt til Camilla.

Han skrev til Camilla få dage efter optagelserne, og i slutningen af januar gik han ind i virksomheden med fem procent.

Programmet var et gennembrud. Ikke kun på grund af investorerne, men fordi eksponeringen

ramte bredt og gjorde det tydeligt, hvor mange der genkendte behovet.

Mange muligheder

Reaktionerne efter programmet gjorde indtryk.

“Det gjorde mig faktisk ked af det, hvor mange der har brug for det.”

For den PTSD-ramte soldat blev det tydeligt, at hendes egen historie langt fra står alene. Det er ikke kun den enkelte, der mangler redskaber, når kroppen reagerer. Det gør de pårørende også – dem, der står ved siden af og skal forsøge at hjælpe, uden altid at vide hvordan.

Derfor er ambitionen, at hendes opfindelse skal række længere end den enkelte bruger og skabe et fælles sprog og nogle konkrete handlemuligheder – også for dem, der står tæt på.

Dét hun selv manglede

Camilla blev sendt til Afghanistan, kom hjem med PTSD og brugte år på behandling uden at finde et værktøj, der virkede i det øjeblik, hvor kroppen tog over.

I dag arbejder Camilla og teamet på at udvikle værktøjet videre.

Privatfoto

Det er det hul, den tidligere konstabel i dag forsøger at udfylde.

Ikke som en klassisk iværksætterhistorie, men som et forsøg på at løse et problem, hun selv har stået i – og som mange andre stadig står i.

Det er derfor, projektet giver genlyd. Ikke fordi det er en god idé på papiret, men fordi det tager udgangspunkt i noget, der er oplevet i virkeligheden.

Udsendelsen til Afghanistan blev et afgørende vendepunkt i Camillas liv.

Privatfoto

Et værktøj til når kroppen går i alarm

For soldater og veteraner med PTSD kan udfordringen være den samme: Kroppen reagerer, før man selv når at hente sine redskaber frem. Det er det problem, Camillas løsning forsøger at ramme.

Appen er bygget op omkring idéen om at fange ændringer i alarmberedskabet tidligt. Via data fra smartwatch og simple registreringer kan den på sigt opdage, når kroppen bevæger sig ud af sit normale niveau.

Når systemet opdager en ændring, skal det også pege på, hvad man konkret kan gøre. Det kan være en øvelse, en pause eller en handling, der er aftalt på forhånd.

For iværksætteren er pointen enkel: Når man er ramt, er det ikke sikkert, man selv kan finde sine redskaber frem.

Derfor skal værktøjet gøre det for én.

Virksomheden ReeLife arbejder på at udvikle en digital løsning til mennesker med PTSD.

Appen er også tænkt som en hjælp til de pårørende. De kan få besked om, hvordan tilstanden hos veteranen er, og hvad de konkret skal gøre for at hjælpe vedkommende.

Det kan være simple instruktioner som:

- Giv plads
- Undgå berøring
- Hold øjenkontakt

Den type aftaler kan være svære at huske i situationen – både for den ramte og for den pårørende.

På sigt er ambitionen at skabe en samlet platform, hvor man kan:

- Forberede sig inden belastning
- Håndtere situationen, når den opstår
- Arbejde med reaktionerne bagefter

For soldater kan perspektivet også række længere.

Camilla ser også et muligt perspektiv i Forsvaret. Hvis man kan måle kroppens reaktioner før en udsendelse, har man en baseline. Når soldaten kommer hjem, kan man sammenligne og få et bedre billede af, hvordan kroppen reagerer over tid – og hvad man skal være opmærksom på, før problemerne vokser sig større.

Den tidligere soldat peger også på, at et sådant værktøj kan give både soldaten og systemet et mere konkret grundlag at tale ud fra. Ikke som en mirakel-løsning, men som et supplement, der kan gøre det lettere at opdage forandringer og sætte ind tidligere.

Det ændrer ikke ved, at værktøjet stadig er under udvikling.

Men idéen er tydelig: At give et konkret redskab i det øjeblik, hvor hovedet ikke længere har overtaget – og hvor man ellers står alene med reaktionen.

Alkas rejseforsikring dækker hele familien, hele året og i hele verden

Ferie skal handle om oplevelser og ikke om bekymringer. Med Alkas rejseforsikring er hele familien dækket, hvis sygdom, skade eller forsinket bagage ødelægger rejsen.

Som medlem af HKKF får du 10 % rabat på rejseforsikringen.

Se mere på alka.dk/HKKF eller ring 70 12 14 16.

hkkf
SOLDATERNES
FAGFORENING

alka

Jenny og Olivia renser våben på Høvelte Kaserne efter en nat i felten. For eleverne på Baltorps forsvarsstudieretning er det en del af mødet med soldaterlivet.

Da klasseværelset flyttede til Høvelte

På Baltorp Business Gymnasium kan elever vælge en HHX med Forsvaret som speciale. Fagligt Forsvar fulgte 1.g'erne på Høvelte Kaserne, hvor søvnunderskud, feltrationer og våbenrensning gav en smagsprøve på soldaterlivet

Af Anders Stoffer - Foto: Ernst van Norde

Der sidder stadig sløring i ansigtet på flere af drengene. De tre piger har nået at vaske det meste af nattens grønne og sorte streger væk. Til gengæld er trætheden ikke til at fjerne.

Det er torsdag morgen på Høvelte Kaserne, og eleverne fra 1.g på Baltorp Business Gymnasiums forsvarsstudieretning er godt brugte. De har sovet i øvelsesterrænet, spist feltrationer, været på opgaver i mørket og mærket, hvordan en klassekammerat kan se ud klokken tre om natten, når søvnen er knap, madden ikke helt frister, og kroppen er presset.

Nu sidder de i et andet klasseværelse. Ikke ved borde med computere, men med våben foran sig og en konstabel som underviser.

“Fjern jord fra våbnet med tandbørsten. Kig under kolben, der plejer også at sidde meget jord,” lyder et af rådene fra underviseren.

Råd nummer to: Adskil våbnet i hoveddele.

Råd nummer tre: Tag bundstykket ud af våbnet.

De er i gang med skyttens 20 råd. Det er lavpraktisk, beskidt og langt fra en almindelig torsdag på en handelsskole i Ballerup. Men det er præcis pointen.

Eleverne møder ikke Forsvaret som en rekrutteringsfilm. De møder soldatens håndværk: Grejet, der skal holdes i orden, våbnet, der skal renses, og de rutiner, der skal sidde fast, fordi udstyret skal virke næste gang.

For mange af Fagligt Forsvars læsere er det kendt stof. For eleverne fra Baltorp er det en første fysisk

erfaring med en verden, de måske en dag selv bliver en del af.

En HHX med Forsvaret på skemaet

Baltorp Business Gymnasium er en del af NEXT Uddannelse København, og forsvarsstudieretningen er den første af sin slags i Danmark. Siden har gymnasier i Varde og Nørresundby også oprettet en forsvarsstudieretning, men i Ballerup er de første elever nu ved at være igennem alle tre år.

På papiret er det stadig en HHX. Eleverne har blandt andet virksomhedsøkonomi, international økonomi, dansk, engelsk og historie. Forskellen er, at Forsvaret bruges som eksempler, når det giver mening.

“Uanset hvor kreativ man er med en studieretning på et dansk gymnasium, så skal man holde sig til de fag, der rent faktisk eksisterer,” siger vicedirektør Rune Veigert.

Derfor findes der ikke fag som våbenbetjening eller gruppens kamp fra stilling på skemaet. Men eleverne kan arbejde med Forsvarets rolle i samfundet, international økonomi, sikkerhedspolitik, forsvarsvirksomheder, NATO og konkrete eksempler fra den verden, mange af dem er nysgerrige på.

Samtidig er det vigtigt for skolen, at linjen ikke bliver solgt som en nødvendig vej ind i Forsvaret.

“Vores primære opdrag som gymnasium er at forberede vores elever på videregående uddannelser.

Om det er på Hærens Officersskole – eller tilsvarende – eller om det er at læse international økonomi på

Olivia fra 1.g. er konkurrencesvømmer.

CBS, det blander vi os strengt taget ikke i,” siger Rune Veigert.

Jenny vil have uddannelsen med

16-årige Jenny fra 1.g har allerede en ret tydelig retning.

“Jeg synes, det var vigtigt at få den gymnasiale uddannelse, og jeg vil rigtig gerne i Forsvaret. Så på den her måde får jeg stadig en uddannelse, men kan også få det sjovt med Forsvaret,” siger hun, da Fagligt Forsvar møder hende inden turen til Høvelte.

Hun har trænet karate, siden hun var fire år, og hun kan godt genkende disciplinen fra kampsporten i Forsvarets verden.

Da Fagligt Forsvar møder hende dagen efter på Høvelte, er hun træt. Støvlerne passer ikke, vablerne gør ondt, og kroppen er presset. Men hun er ikke skræmt.

“Det er fedt med udfordringerne, og at man presser sin krop. Man kan mærke, at man er træt nu – virkeligt træt – men man fortsætter,” siger Jenny.

Olivia kommer igen

Olivia er også 16 år og går i 1.g. Hun havde været i praktik i militæret i 9. klasse, før hun valgte Baltorp, og hun vil gerne prøve værnepligten.

Inden turen i øvelsesterrænet siger hun, at øvelsen nok både bliver spændende og hård. Hun regner med, at klassen vil se nye sider af hinanden, når der er for lidt søvn og for lidt mad.

Tilbage på Høvelte er hovedet træt, og kroppen kan mærke natten i felten. Men Olivia lyder ikke som en, der er blevet mindre interesseret.

Jenny fra 1.g. er på vej til sort bælte i karate.

Fra EKU til forsvarslinje

Forsvarsstudieretningen på Baltorp har en forbindelse til det arbejde, HKKF har været med til at drive for at få konstabler og korporaler anerkendt som faglærte.

NEXT har været med i arbejdet omkring EKU'en – den erhvervsrettede konstabeluddannelse, der giver papir på de kompetencer, HKKF's medlemmer opbygger i Forsvaret.

I arbejdet opstod ideen om, at nogle af erfaringerne kunne bruges tidligere i uddannelsessystemet: på en HHX, hvor Forsvaret ikke er et fag i sig selv, men eksemplerne i almindelige gymnasiefag.

“Jeg kommer 100 procent igen,” siger hun.

“Jeg kan virkelig godt lide at være mentalt og fysisk presset, og jeg synes, det er fedt at handle under pres,” siger hun.

14 begyndte - ni var tilbage

Da Fagligt Forsvar besøger Høvelte torsdag morgen, er det ikke hele klassen, der sidder med våbnene foran sig. 14 elever begyndte på øvelsen. Nu er ni tilbage.

Johan og Cecilie arbejder sig gennem våbenrensningen, mens deres lærer Niels kigger med. På Høvelte Kaserne blev undervisningen flyttet ud i felten.

Nogle er ude på grund af skader. Andre har reageret på, at rammerne er mere uvante, mere uforudsigelige og mindre trygge end et klasselokale. For klasselærer Niels er frafaldet ærgerligt, fordi en del af formålet netop er at skabe fællesskab i det svære.

Samtidig fortæller tallet, at turen ikke er en poleret studietur. Den flytter eleverne fysisk og mentalt.

Klasselærer Niels ser eleverne på en anden måde i felten end i klasselokalet.

“De elever, som måske ikke er så fagligt stærke i dagligdagen, kan virkelig shine og blomstre op, fordi de kommer ind i en anden kontekst,” siger han.

For ham handler turen også om fællesskab. Eleverne skal indrette bivuak, lave feltrationer, holde styr på udstyr og sikre hinanden, mens de sover. Det er ikke kun Forsvaret, de lærer om. De lærer også noget om hinanden.

“Dem, der måske er ‘kongen af klasselokalet’, er det ikke nødvendigvis længere, når vi ændrer konteksten og omgivelserne,” siger Niels.

Første årgang er snart færdig

Mens 1.g'erne renser våben på Høvelte, er de første elever på forsvarsstudieretningen ved at være færdige med deres HHX.

William fra 3.g er en af dem, der faktisk vil videre i Forsvaret. Han har søgt ind som værnepligtig

Tommy har skilt sit våben ad, og delene ligger foran ham på bordet. Det var en anderledes skoledag for eleverne fra Baltorp

løjtnant i Hæren og ser en sammenhæng mellem Forsvaret og det lederansvar, han allerede kender som fodboldtræner. For ham har linjen givet det, han ledte efter: Baggrundsviden om dagligdagen i Forsvaret – også alt det, der ikke handler om øvelser og felten.

Maja har valgt en anden vej. Hun skal i Beredskabsstyrelsen, hvor hun skal lære om redning, brand og beredskab. Tilde skal heller ikke direkte i Forsvaret. Hun er valgt som politisk næstformand i Landsorganisationen af Handelsskoleelever.

Alligevel anbefaler Tilde linjen til andre.

“Lige meget om man skal i Forsvaret eller ej, så skal man vælge den linje, hvis man godt kunne tænke sig et bedre socialt fællesskab og at prøve nogle grænser af på en lidt anderledes måde end at sidde på sin stol i tre år,” siger hun.

Det er måske den vigtigste pointe. Forsvarsstudieretningen er ikke en rekrutteringsmaskine. Den er en måde at gøre en gymnasial uddannelse mere virkelighedsnær for unge, der er nysgerrige på Forsvaret, beredskabet, sikkerhedspolitik og de mange job, der findes omkring uniformen.

Tilbage på Høvelte er eleverne stadig sultne. Feltrationen har ikke været lige indbydende for alle. Nogle har brug for mad. Andre har brug for søvn. De fleste har jord under neglene.

Og så har de netop fået at vide, at den fysiske prøve, der egentlig skulle have ligget fredag, er rykket frem til torsdag eftermiddag.

“Det er måske lidt hårdt, men det kommer jo,” siger Jenny.

Trætheden lyser ud af Theodor efter natten i felten, men våbenrensningen kræver stadig koncentration.

Hun er ikke i tvivl om, at hun kan gennemføre. Men vablerne fra støvlerne er begyndt at fylde.

“De vabler vil virkelig noget, men det er bare at fortsætte,” siger hun.

Foran eleverne ligger våbnene stadig i hoveddele.

Det ligner ikke et almindeligt klasselokale. Men for en flok handelsskoleelever fra Ballerup er det blevet en del af undervisningen.

Afdelingsleder siger farvel efter næsten 16 år

Yvonne Qvist siger farvel til HKKF efter næsten 16 år som afdelingsleder i Silkeborg og a-kasseleder i HKKF-A. Hun går på pension med følelsen af, at opgaverne er afleveret ordentligt. Yvonne Qvist havde sidste arbejdsdag d. 29. maj og satte dermed punktum for næsten 16 år i HKKF.

Siden juni 2010 har hun været afdelingsleder på kontoret i Silkeborg og samtidig a-kasseleder under HKKF-A. “Jeg har nu nået en alder, hvor jeg synes, det er tid til at trække mig tilbage og gå på pension. Det kunne jeg have gjort for et år siden, men jeg valgte at tage et år mere. Nu synes jeg, tiden er der,” siger Yvonne.

Hun lægger også vægt på, at tingene er afleveret godt i huset.

“Jeg har også brug for at nyde den tredje alder: Lidt mere frihed, tid til mig selv og til min familie og venner – mens jeg kan,” siger hun.

Yvonne Qvist bliver af forbundsnæstformand Kurt Brantner beskrevet som en loyal og tillidsfuld leder, der bevarede overblikket og stod ved de beslutninger, der var truffet.

Foto: HKKF

Et dejligt hus

Når Yvonne ser tilbage på årene i HKKF, er det især de mange gode år og udviklingen i Silkeborg, der huser HKKF-A, der fylder.

“Jeg ser tilbage på en masse gode år. Det er et dejligt hus, med kompetente og skønne kollegaer,” siger hun.

Hun peger på, at arbejdsmiljøet har flyttet sig i en god retning siden hendes start, og at arbejdet både i huset og på tværs i organisationen har været spændende og meningsfuldt.

Ordentlighed som ledelsesprincip

Yvonne beskriver sig selv som en rolig leder.

“Jeg er en stille og rolig person, som værdsætter ærlighed og de sociale relationer mellem mennesker. Jeg har også et ledelsesprincip om, at vi skal løse konflikter på en ordentlig måde. Det har altid været vigtigt for mig at høre, at der er to parter i en sag, og man respekter hinanden,” siger hun.

Det billede går igen hos forbundsnæstformand, Kurt Brantner, der fremhæver hende som loyal, tillidsfuld og fagligt dygtig. Han beskriver hende som en sikker hånd i Silkeborg, vellidt blandt medarbejderne og i forretningsudvalget, og som en leder, der bevarede overblikket under forandringer.

Opgaverne var fordelt

Yvonne har selv vidst længe, at hun ville stoppe, og derfor har det været vigtigt for hende, at overgangen blev ordentlig.

Hun fortæller, at opgaverne er blevet fordelt i god tid. Kurt Brantner har overtaget den daglige ledelse i huset, mens en del af de økonomiske opgaver er gået videre til økonomikonsulent Jesper Winberg.

Dermed kan hun forlade HKKF med ro i maven efter næsten 16 år i et hus, som hun selv beskriver som et skønt sted at arbejde.

Få din bil godt forsikret til markedets billigste priser

– uanset om du kører på el eller benzin

TJM Forsikrings bil- og elbilforsikring er – endnu en gang – kåret som Bedst i test af Forbrugerrådet Tænk.

Vi dækker, uanset om du ejer eller leaser, og om du kører i en el-/hybridbil eller en benzin-/dieselbil.

Beregn din pris, og se, om du også kan spare penge.

Q & A

Har du ferie - eller har du bare fri?

Det kan blive dyrt at tage fejl af ferie, afspadsering og anden frihed. Her er de vigtigste ting, du skal holde øje med, før du bestiller en rejse eller siger ja til at blive sendt hjem.

Af Anders Stoffer

Q – Hvad er forskellen på ferie og bare at have fri?

A – Det er ikke det samme. Du kan godt have fri uden at have ferie. Det kan være afspadsering, tjenesteomlægning eller en anden form for frihed.

Og netop dér opstår mange misforståelser. Nogle tror, de har ferie, men har i virkeligheden bare fri. Det kan få betydning, hvis chefen senere vil have dig tilbage på arbejde.

Man holder ikke ferie, bare fordi man er hjemme. Man holder først ferie, når fraværet er registreret som ferie og trækkes på ferien – ellers kan der være tale om en helt anden type frihed.

Q – Hvad skal du være opmærksom på, hvis chefen siger: “Du holder bare fri i morgen”?

A – Så skal du finde ud af, hvilken type frihed der er tale om.

Hvis du bliver sendt hjem fra den ene dag til den anden, kan det kun være tjenesteomlægning.

Det er vigtigt, at du ikke bare nikker og går hjem uden at vide, hvad der faktisk bliver registreret.

Q – Hvad betyder 80 timers varsel?

A – Hvis du skal afvikle optjent frihed, skal det varsles med 80 klokketimer.

Det gælder ikke tjenesteomlægning på samme måde. Derfor er det vigtigt at vide, hvad du bliver sendt hjem på.

Hvis noget bliver registreret som for eksempel afspadsering eller anden optjent frihed uden korrekt varsel, kan det være et problem.

Q – Hvornår er det sikkert at bestille en rejse?

A – Kun ferie giver dig den sikkerhed, du har brug for, hvis du vil bestille sommerhus, fly eller en rejse med familien. Hvis din ferie bliver aflyst af arbejdspladsen, kan du få erstattet dine udgifter til for eksempel en ferierejse.

Q – Kan chefen kalde dig ind, hvis du bare har fri?

A – Ja, det kan ske, men når du har fri, er du ikke forpligtet til at være kontaktbar.

Q – Kan chefen afbryde din ferie?

A – Der skal meget mere til for at ændre planlagt ferie eller afbryde påbegyndt

ferie end for at ændre anden frihed. Derfor er ferie noget helt andet end bare at være sendt hjem. Det er også derfor, du skal være varsom med at tro, at “fri” automatisk betyder ferie.

Q – Hvad hvis du ikke har optjent ferie nok?

A – Det kan ende med ferie uden løn og et fradrag på lønsedlen.

Q – Hvad er det vigtigste spørgsmål at stille din chef?

A – Spørg helt konkret: Hvad er det for en type frihed, jeg holder nu?

Det spørgsmål kan spare dig for både misforståelser, tabte penge og ødelagte ferieplaner.

Q – Hvad er den korte huskeregel?

- Fri er ikke nødvendigvis ferie.
- Bestil ikke en rejse, før du ved præcis, hvad der er registreret.
- Og hvis du er i tvivl, så spørg – før du går hjem.

Det faglige hjørne

Arbejdsmiljøorganisationen skal med, når Forsvaret bygger om

Af Kim Larsen, arbejdsmiljøkonsulent

Når Forsvaret planlægger om- eller nybyggeri, handler det ikke kun om bygninger, installationer og drift. Det handler også om de mennesker, der skal arbejde i rammerne hver dag. Derfor er det afgørende, at arbejdsmiljøorganisationen, AMO, bliver inddraget tidligt i processen.

Det gælder i alle virksomheder, men det er mindst lige så vigtigt i Forsvaret, hvor arbejdspladser ofte skal fungere under særlige krav til beredskab, sikkerhed og teknik.

Inddragelse er heller ikke noget, HKKF har fundet på. Inddragelse er et lovkrav. Bekendtgørelsen om faste arbejdssteders indretning fastslår i § 8, at virksomhedens arbejdsmiljøorganisation skal deltage i planlægningen af arbejdsstedets indretning. Bekendtgørelsen omfatter blandt andet arbejdssteder, arbejdspladser, arbejdsrum og velfærdsforanstaltninger som bade- og sovefaciliteter.

Det betyder, at når Forsvaret planlægger at modernisere kasernernes indkvartering, værksteder, kontorer eller andre faciliteter, skal AMO have mulighed for at bidrage med viden om arbejdsmiljø, sikkerhed, ergonomi og trivsel.

Det er en styrke at få brugernes erfaringer i spil tidligt. Værnepligtige, soldater, teknikere og administrative medarbejdere ved ofte bedst, hvor hverdagen fungerer, og hvor den ikke gør. Via arbejdsmiljørepræsentanterne kan den viden bringes ind i planlægningen, før beslutningerne er låst fast.

Det kan være helt konkrete forhold, der afgør, om arbejdsdagen fungerer godt eller dårligt i praksis: Placeringen af funktioner, adgangsveje, lys, akustik, ventilation eller indretning af bade- og opholdsrum. Det kan også handle om sikkerhed, belastninger i arbejdet og om, hvorvidt bygningen reelt understøtter de opgaver, der skal løses.

Hvis AMO ikke bliver inddraget, er der risiko for fejl, som både kan blive dyre og langvarige. Dårlige løsninger kan føre til frustrationer, unødige arbejdsmiljøproblemer og byggeri, der må tilpasses bagefter, fordi brugernes behov ikke blev tænkt ind fra begyndelsen.

Et godt byggeri handler om mere end at overholde tekniske standarder. Det handler om at skabe rammer, hvor medarbejderne kan løse deres opgaver ikke bare effektivt, men også sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Derfor bør arbejdsmiljøorganisationens stemme altid være en naturlig del af byggeprocessen – fra idé til indflytning.

Slagmarken

af Niels Thomsen

To europæiske officerer sludrer over en fadøl om deres respektive landes oprustnings-tempo...